

Тернопільський національний економічний університет
кафедра економічної теорії

Міждисциплінарна курсова робота
з дисципліни «Економічна теорія»

на тему:

«Аналіз стану і тенденції розвитку ринку золота в Україні»

Студентки 2 курсу групи Ф-22

Мартинюк В. О.

Керівник: доц., Хопчан В. М.

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ECTS _____

Члени комісії _____

(підпис) (прізвище та ініціали)

(підпис) (прізвище та ініціали)

(підпис) (прізвище та ініціали)

План

Вступ

1. Теоретичні основи функціонування ринку золота
2. Аналіз стану ринку золота в Україні: попит, пропозиція та механізм ціноутворення
3. Проблеми формування та перспективи розвитку ринку золота в Україні

Висновки

Список використаних джерел

Зміст

Вступ.....	4
1.Теоретичні основи функціонування ринку золота.....	6
2.Аналіз стану ринку золота в Україні: попит, пропозиція та механізм ціноутворення.....	15
3.Проблеми формування та перспективи розвитку ринку золота в Україні.....	23
Висновки.....	31
Список використаних джерел.....	34

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Протягом всієї історії фінансових відносин золото було гарантією стабільності валют країн усього світу. Воно було перешкодою для урядів у друкуванні надлишкової кількості паперових грошей і захищало заощадження людей від інфляційних негараздів. Держави, які не застосовували золотомонетний стандарт в управлінні фінансовою системою своїх країн, часто зазнавали інфляційних потрясінь, оскільки бажання урядів збільшити свої витрати не маючи при цьому золотовалютного забезпечення, призводило до економічних криз.

Сьогодні операції з золотом та іншими дорогоцінними металами – це не тільки операції з фізичним золотом, а і безготівкові операції на міжнародному ринку дорогоцінних металів. Всі вони супроводжуються встановленням конкурентних цін, низьких відсоткових ставок за кредитами в банківських металах, високими ставками на депозити в дорогоцінних металах, високою швидкістю і якістю обслуговування клієнтів і дозволяють українському «золотому банківському» бізнесу інтегруватися в світовий.

Золотий запас України створюється Національним банком України і є державною власністю. Управління золотим запасом України здійснюється Національним банком України у межах повноважень, визначених законодавством.

Золотий запас формується шляхом закупівлі афінованого золота в зливках у фізичних та юридичних осіб, резидентів та нерезидентів за рахунок коштів Національного банку України.

Золото викликає особливий інтерес для досліджень в умовах сучасної світової економіки та характерних тенденцій останніх років. Міжнародне інвестування не обмежується вкладанням коштів у цінні папери чи реальну виробничу діяльність. Сучасні ринки залучають вільні кошти в інші активи, у золото – високоліквідний «захисний актив», який намагаються використовувати в якості резервів практично усі провідні країни світу.

Важливе значення золота в економіці та його роль як важливого інструмента для інвестування привертає увагу багатьох дослідників. Серед зарубіжних авторів особливої уваги заслуговують праці: Бернстайна П., Велдона Г.Т., Готтельфа Ф., Джаджа Ф., Леселза Д., Медхокса С., Парке Л., Стіла Дж., Томсета М.. Багато українських дослідників аналізують ситуацію процесів становлення та розвитку ринку золота в Україні. Ці питання досліджують такі вчені, як С. Варфоломєєв, В. Мельник, А. Святненко, Н. Вернер та ін., Луцишин З., Рогана А. Вони торкаються питань оцінки та аналізу таких факторів, як: динаміка цін на золото, дохідність інструментів ринку золота, детермінанти ціноутворення на ринку дорогоцінного металу.

Мета курсової роботи полягає у виявленні провідних тенденцій розвитку та прогнозів, які притаманні ринку золота та факторів, що впливають на ринок золота на сучасному етапі.

Відповідно до зазначеної мети виникає необхідність вирішення таких завдань:

1. з'ясувати теоретичні основи функціонування ринку золота;
2. дослідити і оцінити стан ринку золота в Україні та у світі;
3. визначити проблеми формування та перспективи розвитку ринку золота.

Об'єкт дослідження – функціонування ринку золота.

Предметом дослідження даної курсової роботи є ринок золота та тенденції його розвитку.

Методи дослідження: аналіз, аналогія, метод сходження від абстрактного до конкретного. Дослідження базується на використанні статистичного, порівняльного, факторного та структурного методів аналізу; використовувалася наукова література вітчизняних авторів, інформація з різних статей та журналів, а також інтернет-ресурси.

1. Теоретичні основи функціонування ринку золота

Протягом всієї історії функціонування грошей та їхні функції виконувало золото як дорогоцінний метал. З цього приводу К.Маркс писав: «Первая функция золота состоит в том, чтобы доставлять товарному миру материал для выражения стоимости, т.е. чтобы выразить стоимости товаров как одноименные величины, качественно одинаковые и количественно сравнимые. Оно функционирует, таким образом, как всеобщая мера стоимостей, и прежде всего в силу этой функции золото – этот специфический эквивалентный товар – становится деньгами».

З розвитком людства відбувається переоцінка соціально-економічної суті золота, його функцій та ролі, як в національній економіці, так і в світовій в цілому. Майже все видобуте золото матеріально існує в сучасному світі та є економічно активним, тому ринок золота значно ширший і складніший, ніж просто продаж щорічно видобутого золота. Як відомо, в економіці є два головних способи вимірювання величин: на визначену дату («запас») та за визначений період, частіше всього за рік («потік») [14, с. 16].

Золото як запас, окрім безповоротно втраченого існує в трьох головних формах:

1. Централізовані запаси в казначейських та державних банках;
2. Приватні накопичення фізичних і юридичних осіб (фірм, банків і т.д.);
3. Метал, який використовується у різних галузях промисловості та побуті, і придатний для повторного застосування [7, с. 158].

Золото може використовуватися в таких моментах:

1. Офіційні резерви. До середини минулого століття золото офіційно вважалось засобом платежу. З переходом від Бреттон-Вудської до Ямайської валютної системи золото перестало виступати в якості всесвітньої одиниці, однак не втратило резервної функції, залишаючись і до цього часу одним із основних міжнародних визначників вартості. Центральні банки та міжнародні організації зберігають біля 20% золотих резервів (рис. 1.).

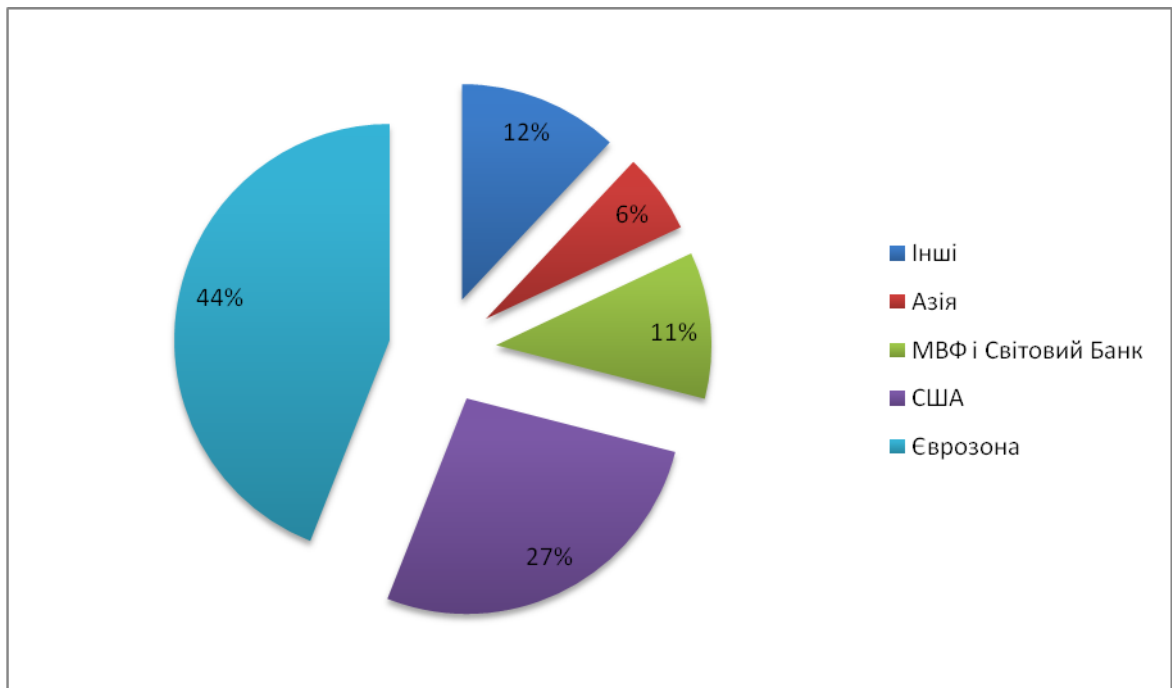

Рис. 1. Світові резерви

4. Вторинна переробка. Оскільки в процесі промислового виробництва золото практично не піддається руйнуванню, його вторинна переробка – друге після видобутку джерело формування пропонування на цей метал. Вторинній переробці піддається золотий лом, який складається з колишніх ювелірних прикрас, деталей електротехніки та старих механізмів. Поширеність вторинної переробки неоднакова в різних країнах, лідером в цій області є країни Азії. Також там дуже поширений штучний перепродаж ювелірних виробів, які частіше всього йдуть на переплавку.

5. Видобуток золота. Це основне джерело формування його пропонування. Прийнято розрізняти два основних способи видобування золота: розсипний і рудний. Середньосвітовий показник видобутку розсипного золота складає 7%. Беззаперечним лідером тут є Росія, яка щорічно добуває його в розмірі 16%. Розробка рудних покладів – найбільш масштабний та прибутковий спосіб видобутку золота (близько 93% золота рудним шляхом, у Росії 84%). За всю історію людства, за приблизними оцінками, було видобуто близько 158 тис. тонн золота, з них третину – після 1950 р. Так, у 1980 р. сумарне виробництво золота в країнах Заходу складало 944 тонни, а ПАР 675 тонн (більше 70% від видобутку розвинутих країн), то до 1990 р в ПАР, яка продовжувала залишатися найбільшим

у світі виробником, добувалось уже 605 тонн (35% сумарного випуску золота в країнах Заходу). У 2008 р. випуск порівняно з 1970-ми роками скоротився практично на 70% (з 800 до 254 тонн) і країна втратила позиції найбільшого світового виробника золота. На зміну ПАР прийшов новий лідер – Китай, який видобув у 2008 році 270 тонн жовтого металу [19] .

До початку 1990-х років суттєво збільшили свою частку на світовому ринку такі країни, як США та Австралія. В США виробництво зросло до 294 тонн (в 10 разів вище рівня 80-х рр.), в Австралії – до 244 тонн (в 14 разів). Також нові великі виробники золота з'явилися в південно-західній частині басейну Тихого океану – Філіппіни, Папуа – Нова Гвінея та Індонезія, а також в Латинській Америці. Наприклад Індонезія в 1992 р. виробляла 2 тони золота, в 2005 р. уже 114 тонн; в Перу золотовидобуток збільшився з 18 тонн в 1992 р. до 203 тонн в 2006 р. Однією із важливих тенденцій став приріст видобутку в найбідніших країнах, які існують в основному за рахунок експорту золота. Наприклад, загальна частка золота в структурі експорту Гани складає третину, а в Малі – половину. Як повідомляє агентство Bloomberg світовий обсяг видобутку золота може зрости у 2010 р. на 2% після підвищення на 6,8% за підсумками 2009 р. За підсумками 2009 р. видобуток збільшився вперше за 4 роки – до 2572 тонн максимуму за 6 років. Серед країн лідером з видобутку золота у 2009 р. залишився Китай, при цьому Австралія піднялася на друге місце з четвертого в 2008 р. ПАР опустилася з другого на третє, США зайняли четверту позицію, а Росія замкнула п'ятірку лідерів [14, с. 20] .

6. Споживання та розподіл золота. Історично склалося, що більша частина золота споживається азійськими країнами. Відповідно, у зв'язку з ростом благоустрою населення цих країн, золото буде залишатися важливою категорією їх споживання на світовому ринку. В цілому ж країни-споживачі прийнято розділяти на дві групи. Перша – технічно розвинуті країни (Японія, Німеччина, США), які використовують золото в основному в промислових цілях. Друга група – країни, лєвова частка споживання яких представлена ювелірною промисловістю

(Італія, Португалія, Китай, Індія, країни Азії, Південної та Північної Африки) [5, с. 110].

Виділяють три основні сегменти споживання золота: ювелірна промисловість, споживання в промислових цілях та інвестиційний попит. Ювелірна промисловість є найбільшою сферою застосування продукції золотовидобування: на неї припадає до 60% світового попиту.

Золото розцінюється не тільки як символ багатства та довговічний метал, але й як актив-сховище в негативних економічних умовах.

Серед причин інвестування у золото виділяють:

1. Незалежність. Золото створює впевненість завдяки своїй незалежності. Воно не залежить від держави, валют, дохідності вкладів, надійності кредитів. На його вартість можуть впливати економічні та політичні фактори, проте його цінність і придатність як платіжного засобу залишаються незмінним.

2. Резервний засіб. Держави і центральні банки як засіб забезпечення своїх валют часто обирають золото.

3. Висока ліквідність. Золото, поряд з більшістю високоліквідних активів, є найбільш привабливим. Його можна продати протягом 24 год. як на одному фінансовому ринку, так і декількох відразу.

4. Диверсифікація активу. Золото може зіграти вирішальну роль у формуванні інвестиційного портфеля.

5. Надійність та стабільність. Золото завжди було цінним і дорогим металом і залишилось найкращим способом вкладення грошей. Незалежно від можливих коливань цін на фінансовому ринку, вартість золота демонструє стабільність і позитивну тенденцію до росту [10, с. 20].

Привабливість інвестування у золото пояснюється тим, що, по-перше, його ціна залежить на 50 % від пропозиції і на 50 % від макроекономічних чинників

(25 % – від долара США, 10 % – від інфляції, 10 % – від монетарної політики та на 5 % – від процентної ставки). По-друге, ціна дорогоцінного металу й ціни фінансових активів співвідносяться в оберненій залежності. По-третє, за рахунок відносно розгалуженої мережі офіційних та неофіційних ринків золота

торгівля ним зазвичай не пов'язана зі значними формальностями та високими трансакційними витратами.

Залежно від мети, що ставить перед собою інвестор, здійснюються ними такі операції із золотом, до яких відносять:

1. придбання реального золота для страхування ризику інфляційного знецінення грошей;

2. купівля акцій золотодобувних компаній з метою одержання високих дивідендів, прибутку й одночасного страхування інфляційного ризику;

3. строкові – форвардні й ф'ючерсні – угоди строком 1, 3, 6 місяців із золотом для здійснення ризикованих (венчурних) інвестицій.

На ринку форвардних операцій здійснюється:

- хеджування з метою страхування ризику зміни ціни;
- спекулятивні термінові угоди – купівля-продаж золота з метою одержання прибутку;

- арбітражні операції із золотом з метою одержання прибутку в просторовому й тимчасовому розриві: угода «своп» із золотом – об'єднання наявної й термінової контрзгоди – тобто дилер купує 2000 унцій золота на умовах наявної угоди (за ціною 368 дол.) і одночасно продає 10 контрактів по 200 унцій на строк (за ціною 379 дол. за унцію); угоди «своп» із золотом з метою придбання іноземної валюти для підкріплення офіційних валютних резервів;

- паралельно не зменшуються масштаби приватної тезаврації (нагромадження приватними особами золота як скарбу).

На світові ринки золото попадається через посередників-дилерів. «Золоті» дилери – це фірми, які є втіленням фінансової аристократії (як правило, їх налічується не більше 20). У вузькому значенні власне «золотими» дилерами є лише п'ять фірм, які традиційно утворюють Лондонський ринок. Найстаріша з них виникла ще в XVII ст., а «наймолодшій» – близько 150 років. Список лондонських дилерів очолює заснований в 1804 р. банкірський дім Ротшильдів (офіційна назва N. M. Rothschild and sons, Ltd). Діють і інші фірми, зокрема Mocata and Goldsmi, що входить в Standard chartered bank. Сюди входять також члени

«великої трійки» швейцарських банків із головними конторами в Цюриху, який як міжнародний ринок золота не поступається Лондону.

У світі існують спеціальні центри торгівлі золотом, де здійснюється регулярна його купівля-продаж. Це ринки золота (золоті аукціони). Золото на ринки поставляється у вигляді стандартних зливків:

- міжнародного зразка в 400 тройських унцій (12,5 кг) з пробою не менш як 995;
- великих зливків з пробями від 900 до 916,6 і вагою в кілька кілограмів;
- малих зливків до 990 г.

Об'єктами операцій на ринках золота виступають також золоті монети як старого карбування, так і сучасні ювілейні та сувенірні монети.

Сьогодні функціонує понад 50 ринків золота:

- у Західній Європі (Цюрих, Париж, Лондон, Женева та ін.) – 11;
- в Америці – 14, в тому числі п'ять у США;
- в Азії – 19;
- в Африці – 8.

Залежно від режиму, який надає держава, ринки золота поділяють на:

- світові ринки (Лондон, Цюрих, Нью-Йорк, Гонконг, Дубай та ін.);
- внутрішні вільні (Париж, Мілан, Стамбул, Ріо-де-Жанейро);
- місцеві контрольовані (Афіни, Каїр);
- чорні (Бомбей та ін.).

Джерелом пропозиції золота на ринку служить: новий видобуток золота [основне джерело (до 80 %) пропозиції золота на ринку (до 2500 т на рік)]; державні резерви золота; приватні резерви золота; продаж золота інвесторів; продаж золота тезавраторів; продаж золота спекулянтами; контрабанда.

Золото на ринки поставляється у вигляді стандартних злитків: злитки (наприклад, злитки міжнародного зразка 12,5 кг з пробою, не менше 995); золотих монет старого карбування; сувенірних монет; листів; пластин; проволочок; золотих сертифікатів.

Джерелом попиту на золото з економічної точки зору є: промислово-побутове споживання; ювелірна промисловість; радіоелектроніка; атомно-ракетна техніка; зубопротезна область; приватна тезаврація; інвестиції; спекулятивні угоди; купівля золота центральними банками для поповнення своїх золотовалютних запасів [9, с. 100] .

Організаційно ринок золота представляє консорціум з декількох банків, уповноважених здійснювати операції із золотом. Вони здійснюють посередницькі операції між покупцями і продавцями, концентрують у себе їх заявки, зіставляють їх і за взаємною домовленістю фіксують середній ринковий рівень ціни (звичайно двічі в день). Крім того, спеціальні фірми займаються очищенням і зберіганням золота, виготовленням злитків.

Світовий ринок золота – це яскраво виражений «ринок продавця», тобто на ньому попит перевищує пропозицію. Завдяки цьому ціни на цей дорогий метал продовжують невпинно зростати вже двадцятий рік поспіль. Таке становище пояснюється тим, що його поклади обмежені [3, с. 39] .

Ринок золота є олігополістичним, виходячи з ознак притаманних олігополії. В свою чергу олігополія – структура ринку, при якій в одній галузі домінує невелика кількість конкуруючих фірм, при цьому хоча б одна або дві з них, виробляють значну долю продукції даної галузі, а поява нових продавців ускладнена чи неможлива. Товар, реалізований олігополістичними фірмами, може бути як диференційованим так і стандартизованим.

Золото є стандартизованою продукцією, тому можна уточнити, що дана олігополія є чистою. Можливості проникнення в олігополістичну галузь нових виробників є суттєво обмеженими: від повністю блокованого входу (як за чистої монополії) до абсолютно вільного (як в моделі досконалої конкуренції). Значні бар'єри до входження в галузь пов'язані із значними капіталовкладеннями. Економія від масштабів виробництва (ефект масштабу) є найважливішою причиною широкого розповсюдження і тривалого функціонування олігополістичних структур. Наприклад, у нафтопереробній галузі найменший ефективно діючий завод коштував би біля 1 млрд. доларів США, а виробнику

автомобілів для досягнення ефективного обсягу виробництва потрібно виробляти не менше 300 тис. легкових автомобілів за рік. Такі великі інвестиції доступні далеко не всім фірмам, тому створюються об'єктивні умови збереження провідних позицій автомобільних заводів-гігантів. В наукомістких галузях зазвичай спрацьовує патентний захист, який захищає фірму-олігополіста від внутрішньої конкуренції на термін дії патенту. Контроль над рідкісними джерелами сировини (світові ринки нафтопродуктів, алмазів), високі витрати на рекламу (шоу-бізнес, виробництво напоїв) слугують бар'єрами вступу в галузь нових фірм. На олігополістичному ринку, як і за умов монополістичної конкуренції, унікально важливе значення відводиться методам нецінової конкуренції, оскільки цінові маневри тут не завжди прийнятні та успішні.

Олігополія виникає за умов, коли кількість фірм-учасників ринку є малою, тому кожна з них при формуванні стратегії, тактики своєї бізнесової поведінки змушена зважати на можливу реакцію конкурентів. Наприклад, коли одне підприємство оголошує зміну ціни, або виводить новий товар на ринок, то конкуренти мають вирішити, як їм реагувати у відповідь. Конкуренція в олігополії є високо персоніфікованою. Тут кожен виробник знає, що його найефективніша стратегія залежить від стратегії конкурентів. Взаємозалежність учасників олігополістичного ринку поширюється на усі сфери конкуренції: ціну, обсяги продажів, сегмент ринку, диференціацію продукції, послуги покупцям тощо. Прогнозування відповідної реакції конкурентів є одним із найскладніших рішень, які приймаються учасниками олігополістичних змагань.

Мікроекономічний аналіз олігополістичних ринків дає змогу виділити щонайменше дві загальні закономірності:

- ціни олігополістичного ринку є негнучкими. Їх називають жорсткими;
- якщо олігополістичні ціни все-таки змінюються, то найчастіше до цінових змін вдаються усі фірми одночасно. Бізнесова поведінка олігополістів передбачає існування стимулів погодження дій або таємних угод у ціноутворенні. Поведінка олігополістів стосовно ціноутворення є багатоваріантною. Вони базуються на методах таємних угод, лідерстві в цінах, ціноутворенні за

принципом «витрати плюс». Застосовується, наприклад, і такий варіант цінової політики, який ґрунтується на моделі ламаної кривої попиту на товари в осередку олігополістичного ринку.

Отже, фірми - олігополісти рідко використовують важіль зміни ціни на свої товари, саме тому олігополістичні ціни в більшості випадків є стабільними, негнучкими. Окрім того, висновок про незацікавленість олігополістів у зміні цін не завжди узгоджується з реальністю: ціни олігополістичного ринку мають стійку тенденцію до зростання [1, с. 287] .

2. Аналіз стану ринку золота в Україні: попит, пропозиція та механізм ціноутворення

Золото відіграє значну роль як частина золотовалютних резервів, що утримуються центральними банками та наднаціональними організаціями. На сьогоднішній день країни в середньому утримують 112% їхніх золотовалютних резервів у золоті, хоча співвідношення значно варіюється в залежності від країни: так у США ця частка складає 61,1%, у розвинутих країнах Європи від 30% до 50%. Золоті резерви між країнами та наднаціональними установами розподіляються таким чином: Об'єднана Європа – 39% (12 411 т), США – 26% (8 135 т), МВФ та Світовий банк – 11% (4 000 т), Азія – 6%, інші країни не об'єднаної Європи та світу – 18% [1, с. 280] .

Обсяг золотого запасу відображає валютно-фінансові позиції країни і слугує одним із показників її кредитоспроможності. Уряди країн, що розвиваються, прагнуть збільшити частку своїх резервів у золоті (зокрема за рахунок скорочення доларової частини). Згідно зі звітом Всесвітнього Банку, у 2012 р. центральні банки Росії, Китаю, Таїланду і Мексики збільшили свої золоті запаси у шість разів порівняно з аналогічним періодом 2010 р. Країни із найбільшими за обсягом золотовалютними резервами наведено у табл.1.

Отже, кожна країна має свій золотий запас. Загальна маса даного металу у резервах країн перевищує 28 тис. т. Понад 80% усього золота мають у своєму володінні 10 країн, серед яких США, Німеччина, Італія, Франція, Китай і ін. Одними з основних споживачів золота є Китай та Індія, оскільки економіка даних країн характеризується високим рівнем інфляції [4, с. 157]. У 2013 році Україна посіла 47 місце серед країн світу за розміром свого золотого запасу. Світовий попит на золото зростає, тому очевидним є те, що Україні варто переймати досвід іноземних інвесторів. Ринок золота в Україні знаходиться на початкових стадіях розвитку і потребує великої уваги до себе. Однак з кожним роком поступово збільшується кількість банків-учасників золотих відносин, тому українські ціни

на золото стають все ближчими до світових котирувань [3, с. 93]. Постійний ріст попиту на золото на світовому ринку, а також стабільність та надійність цього металу призводить до постійного зростання його ціни і в Україні.

Ціни на золото протягом 2008-2014 років (рис.2)

Дата	Ціна, грн.	
	1 тройска унція	1 грам
01.01.2008	4183,925	134,516
01.01.2009	6699,000	215,377
01.01.2010	8723,613	280,470
01.01.2011	11237,940	361,308
01.01.2012	12284,318	394,950
01.01.2013	13258,389	426,267
01.01.2014	9665,535	310,754
28.03.2014	14051,009	451,750

Протягом 2008-2013 років в Україні спостерігалось поступове зростання ціни на золото. Однак у квітні 2013 року відбулася криза на ринку золота, котра призвела до падіння його ціни на 9%. Український мінімум ціни на золото зафіксований 21 грудня 2013 року (9551,635 грн. за унцію). Це можна пояснити початком як політичної, так і економічної кризи в країні. Але уже протягом перших трьох місяців 2014 р. ціна на золото поступово зростає, що свідчить про збільшення попиту на золото, тобто бажання громадян захистити свої заощадження у зв'язку з нестабільною та складною ситуацією в країні. Серед чинників, що впливають на коливання ціни на золото варто виділити наступні: - обсяги видобутку золота та попит на нього; - ціна на нафту, міна якої спричиняє і зміну ціни на золото; - курс долара (валютою купівлі-продажу золота є долар США, а якщо ці операції здійснюються за допомогою іншої валюти, то її курс все рівно визначається відносно долара, тому ціна золота значно реагує на зміни у

курсі долара); - світові фінансові індекси (зниження показників курсу акцій свідчить про спад виробництва, що викликає недовіру інвесторів до того чи іншого фондового ринку, сприяючи, таким чином, зростанню вартості золота). Тенденції до постійного зростання попиту на золото свідчать про суттєві переваги інвестування в золотий метал, а саме: - захист від інфляційних процесів; - можливість отримання прибутку при зростанні ціни на ринку; - відсутність оподаткування при купівлі золота; - низькі трансакційні витрати; - надійність вкладень; - найвища проба банківських металів .

Поряд з перевагами золотого інвестування існують й значні недоліки, які в основному спричинені недостатністю розвитку ринку дорогоцінних металів в Україні.

До недоліків варто віднести:

- відсутня впевненість щодо отримання прибутку;
- існують ризики втрати частини коштів;
- запаси золота вичерпуються;
- невисока дохідність (якщо порівнювати з інвестиціями, наприклад, у цінні папери).

Підводячи підсумки, слід зазначити, що в Україні інвестування в золото займає третю позицію серед інших видів інвестування. Незважаючи на зниження курсу золота в 2013 році, його вартість на фінансовому ринку показує позитивну тенденцію зростання і надійності. Для стабілізації грошової системи Україна потребує подальшого розвитку ринку золота та проведення низки інноваційних заходів у цій сфері.

На формування ціни впливають як внутрішні, так і зовнішні чинники, значення яких на практиці визначити досить складно. Одні чинники є більш суттєвими, інші – менш. Чинником, який впливає на ціноутворення підприємства – є обсяг витрат виробництва конкурентів, їх ціни, а також передбачувана реакція конкурентів на зміну цін самого підприємства. Отже, при плануванні ціни підприємство повинне приймати до уваги весь комплекс чинників.

Ринки золота - спеціальні центри торгівлі золотом, де здійснюється його регулярна купівля-продаж за ринковою ціною в цілях промислово-побутового споживання, приватної тезаврації, інвестицій, страхування ризику, спекуляції, придбання необхідної валюти для міжнародних розрахунків. Основним джерелом (до 80%) пропозиції золота на ринку служить його нова здобич. Попит на ринку золота пред'являють фірми, комерційні банки, приватні особи.

З економічної точки зору розрізняються наступні джерела попиту на ринку золота:

- промислово-побутове споживання в ювелірному виробництві, новітніх галузях промисловості - радіоелектроніці, атомно-ракетній техніці, зубопротезній галузі і др.;

- приватна тезаврація і інвестиції. Як реакція на нестабільність економіки, грошового звернення, курсів валют періодично росте попит на злитки, монети, медалі, медальйони для страхування ризиків;

- спекулятивні операції. Оскільки ціна золота коливається, воно є об'єктом спекуляції;

- покупка золота центральними банками (періодично).

На цих ринках здійснюється купівля-продаж стандартних злитків - великих і дрібних. У їх числі: злитки міжнародного типу в 400 трійських унцій (12,5 кг) з високою чистотою сплаву (не менш 995-ої проби); крупні злитки вагою від 900 до 916,6 г; дрібні злитки вагою від 1005 до 990 г. Вага злитків зменшується до 1-10 г з метою задоволення тезавраційного попиту. Злиткове золото все більше поступається місцем скупці пам'ятних медалей і медальйонів.

Особливий попит на ринку золота мають монети старої (періоду золотомонетного стандарту) і нової чеканки. Випуск золотих монет як законного платіжного засобу дає можливість при їх експорті або імпорті уникати оподаткування, оскільки їх купівля-продаж виступає як обмін валют. На чеканку монет щорічно витрачається більше 200т золота, а в перспективі - до 300 т. 46 країн випускають 93 види монет, зокрема копії вилучених із звернення англійських соверенів, французьких наполеондорів. ПАР витрачає % золота, що

здобувається, на виготовлення монет (з 1967 р. крюгеррандів) і експортує їх з 1970 р. Монети продаються на ринку золота за ринковою ціною з преміальною надбавкою понад їх золотий зміст. Монети нумізмату, котируються спеціалізованими фірмами поза золотим ринком.

Золото продається також у вигляді листів, пластинок, дроту, золотих сертифікатів - документів, що засвідчують право їх власника одержати після його пред'явлення певну кількість цього металу.

Незважаючи на те, що основною часткою пропозиції золота за ідеєю має бути нововидобутий метал, на практиці нині ще домінує пропозиція брухту цього металу, а також золота, виставленого на продаж банками та інвесторами.

Загалом попит на золото формує в основному ювелірна промисловість. Однак її роль у формуванні цього попиту поступово зменшується. Спад попиту спостерігався в усіх країнах, крім Китаю та Індії, де протягом останніх років істотно зросли інвестиції в золото і ювелірну продукцію.

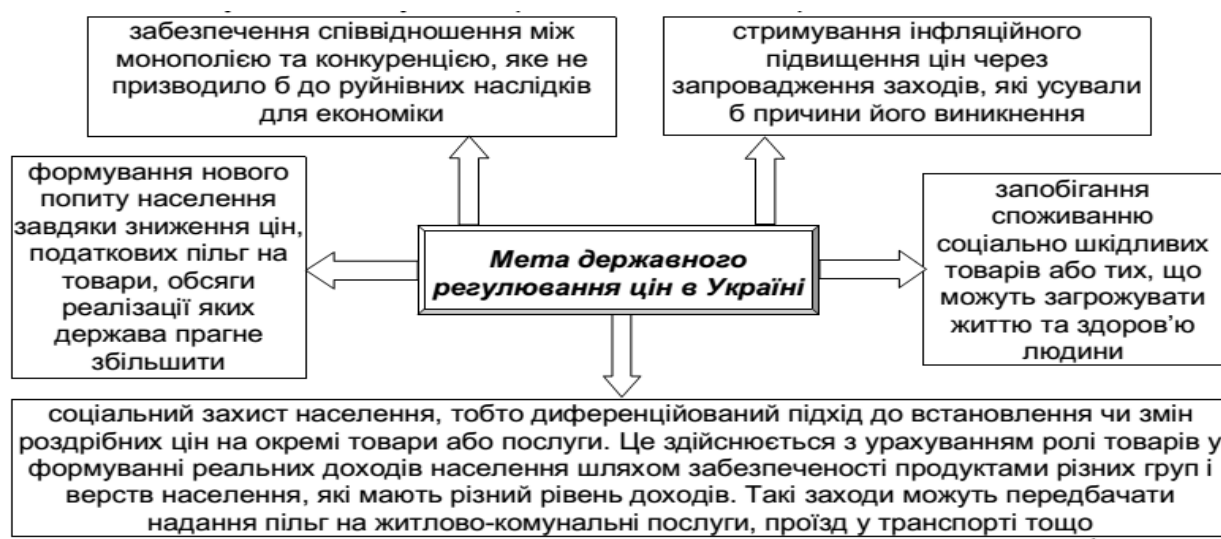
Підвищення попиту на золото у Китаї зумовлене насамперед стрімким економічним розвитком держави і зміцненням юаня, а також зростанням чисельності та рівня добробуту середнього класу, високою нормою заощадження у населення та політикою держави, спрямованою на лібералізацію і розвиток внутрішнього ринку дорогоцінних металів. Зростання попиту на золото в Індії зумовлене як національними традиціями, так і вагомою роллю ринку ювелірних прикрас на тлі економічного піднесення країни.

Для встановлення найраціональнішої ціни як для продавця, так і для покупця рекомендується використовувати маркетингові методи поруч із затратними. Найбільш широко в світовій практиці використовують такі методи формування ціни: – на основі визначення повних витрат; – на основі визначення змінних витрат; – на основі аналізу графіка беззбитковості і забезпечення цільового прибутку; – на основі цінності товару для покупця; – на основі рівня поточних цін. Історично витратний підхід до ціноутворення є найпоширенішим і, на перший погляд, найнадійнішим. Авторитетність цього підходу підтримується й економічною теорією, що розглядає ціноутворення як засіб забезпечення повного

відшкодування витрат і одержання планового прибутку. Ринкові (маркетингові) методи ціноутворення, хоча і є більш різноманітними, значно менше використовуються в Україні. На сьогодні в Україні наявне усвідомлення важливого значення ціноутворення, що є одним із чинників впливу на ефективність діяльності суб'єктів діяльності, саме тому даному питанню приділяється багато уваги як у науковій літературі, так і в практиці управління підприємством. Як основні чинники ціноутворення розглядаються результати дослідження ринку, що враховують, при встановленні ціни, мотивацію споживачів щодо придбання тих чи інших товарів, а також витрати на виробництво, продаж товарів (робіт, послуг). Значну частку займає дослідження такої складової ціноутворення як планування ціни. Планування ціни включає в себе плановий розрахунок витрат підприємства та його прибутку. Проблемою на цьому етапі є те, що на більшості вітчизняних підприємств планування носить формальний характер. Ми погоджуємось із К.О. Бужимською [2, с. 289], що основною причиною цього є використання застарілої нормативної бази. Нормативна база є основою планування і являє собою сукупність норм і нормативів витрат трудових, матеріальних, фінансових та інших ресурсів підприємства. Основними критеріями якості норм і нормативів є їх прогресивність та економічність, які є взаємозалежними. Для ефективного планування необхідно створення прогресивної нормативної бази. Нормативну основу правового регулювання цін складає Конституція України, Господарський Кодекс України, Цивільний Кодекс України, ЗУ “Про ціни та ціноутворення в Україні”, ЗУ “Про підприємництво”, ЗУ “Про захист від недобросовісної конкуренції”, інші нормативно-правові акти. Важливий регулюючий чинник ціноутворення – державна політика, яка впливає на встановлення ціни продукції. Дана політика полягає в тому, щоб держава контролювала ріст цін та запобігала надмірному відсотку надбавки, що впливає на прибутковість виробників. Але при цьому держава повинна захищати вітчизняних товаровиробників, створюючи такі умови праці, які б призвели до беззбитковості підприємств, надавати їм пільги по відношенню до закордонних, які транспортують дешевшу продукцію. В такому

випадку слід піднімати мито та інші транспортні збори на товари, які в достатній кількості виготовляються вітчизняними виробниками, звичайно, в розумних межах, щоб захистити українські підприємства, та сприяти стимулюванню державних товаровиробників.

Метою державного регулювання цін в Україні на сучасному етапі розвитку економіки виступають наступні напрямки, наведені на рис. 3

На основі проведеного аналізу рис. 3 сформовано узагальнену мету державного регулювання цін – захист споживачів і підтримування нормальних умов конкуренції. Завдання цінового регулювання ціноутворення полягає в тому, щоб не допустити високого рівня інфляції та забезпечити прибутковість виробників. Воно полягає в системі заходів запроваджених урядом і направлених на збереження та заміну існуючих рівнів цін як окремих товарів, так і загального рівня цін для усунення економічних та соціальних суперечностей. У країнах з ринковою економікою ціни є об'єктом постійної уваги і регулювання зі сторони держави. Впливаючи на ціни, вона домагається здійснення певної кон'юнктури і структурної політики, приборкання та стримання інфляції, посилення конкурентоспроможності на міжнародному ринку. Державне регулювання цін носить законодавчий, адміністративний і судовий характер і здійснюється відповідними органами. Державний вплив на ціни та тарифи в економічно розвинутих країнах здійснюється переважно неадміністративними ринковими методами. Це – квотування, ліцензування, внутрішньо- та зовнішньо-торговельні обмеження. У кризові періоди – це єдино діючий метод і спосіб стабілізації

економічної ситуації, що періодично і регулярно підтверджується, зокрема, вітчизняним досвідом [10, с. 48]. Україні потрібно запозичувати досвід розвинутих країн Західної Європи, які постійно проводять політику підтримки цін і доходів товаровиробників відстаючих галузей. Цим самим вони гарантують продовольчу безпеку і вирішують питання соціального захисту населення.

3. Проблеми формування та перспективи розвитку ринку золота

Білоруські домовленості та інші міждержавні угоди, якими регулювався процес самоліквідації СРСР передбачили розподіл між колишніми республіками СРСР активів Союзу, в тому числі й золотого запасу, обсяги якого становили від 200 – 300 тонн (за офіційним повідомленням Москви) до більш ніж 1500 тонн. Це дало б змогу Україні додати до своїх новостворюваних резервів від 60 до 260 тонн високоліквідного монетарного металу. На жаль, цього так і не сталося, що теж негативно відбилося на стані українського карбованця в 1992–1993 роках.

Таким чином, Україна була змушена створювати свій золотий запас з нуля. Початок цьому поклала Постанова Президії Верховної Ради України «Про створення запасу дорогоцінних металів і дорогоцінних каменів в Україні» від 2 грудня 1991 р., згідно з якою Національному банку України доручалося «з 5 грудня 1991 року приступити до формування в республіці запасу дорогоцінних металів і дорогоцінних каменів». Першу поставку дорогоцінного металу до Державної скарбниці, створеної при Національному банку, а саме платини, яку переплавляли в Інституті електрозварювання ім. Є.О. Патона – було здійснено львівським підприємством «Аргентум» у грудні 1991 р. Золото стало надходити з березня 1992 р. Було відкрито цілу мережу скупок та ломбардів, що дало змогу накопичити значні запаси металу зважаючи на те, що щорічні надходження сягнули близько 400 кг золота та 1 тонни срібла. Із часом були створені потужності по афінажу та виробництву зливків дорогоцінних металів – на базі об'єднання «Південний машинобудівний завод» (нині це самостійне підприємство «Дніпро-ВДМ»), що дозволило зберігати металеві резерви у формі зливків. Пізніше, у 1996 р., Національний банк придбав певну кількість золота у формі банківських зливків London Good Delivery Standard на міжнародному ринку (в Швейцарії та Великій Британії), що підвищило загальну ліквідність золотого резерву та збагатило певним досвідом в операціях із банківськими металами.

Вихід Національного банку України на світовий ринок банківських металів дозволив частково приєднатися і до іншої світової практики, згідно з якою більшість центральних банків самостійно не утримують золоті резерви, а користуються послугами окремих центральних банків (Федеральний резервний банк Нью-Йорка, Банк Англії) чи комерційних банків, які спеціалізуються на утриманні золотих запасів[12, с. 53] .

Сьогодні в Україні розвивати ринок золота необхідно для того, щоб забезпечити потреби інвесторів, тезаврацій запаси яких відіграватимуть роль реальних заощаджень і, таким чином, сприятимуть стабілізації грошової системи.

Наявність природних ресурсів золота в Україні сприятиме ринку жовтого металу. На сьогодні виявлено і класифіковано 236 родовищ в деяких регіонах країни, в тому числі такі перспективні, як Мужіївське (Закарпаття), Травневе (Одеська область) та ін.. Але сама наявність (а тим більше кількість) природних запасів металу не є обов'язковою умовою розвитку: наприклад, ні Великобританія, ні Швейцарія, де розташовані головні ринки золота, не є золотодобувними країнами. Те ж стосується і найбільших регіональних ринків.

Говорити про перспективи розвитку в Україні сильного внутрішнього ринку золота, мабуть, не має сенсу. Поки що для цього немає ніяких підстав. Звичайно, реальні дії НБУ щодо певної лібералізації ринку матимуть позитивний вплив. Але Україна – це не Індія із її величезним попитом на золото (внаслідок певних релігійних та інших традицій) та не Австралія із її видобутком золота. Найбільш вірогідним і реальним є розвиток українського ринку торгівлі безготівковим (паперовим) золотом, який буде напряду прив'язаний до ринку золота в Лондоні. Очікувати ж значного збільшення ринку фізичного золота в Україні (що прогнозували деякі банкіри) навряд чи варто. Певне зростання помірними темпами може продовжуватися ще декілька років, до насичення попиту тієї частини населення, яка віддаватиме перевагу зберіганню грошей в золоті. За умови розвитку в Україні індустрії недержавних пенсійних фондів та компаній по страхуванню життя, а також інших інституціональних портфельних інвесторів, обсяг операцій українських банків із паперовим золотом на міжнародних ринках

може суттєво зрости. Щоправда, досягти цього можна буде, скоріше всього, лише за рахунок належного маркетингу розумних інвестицій у ринок золота серед вказаних інституціональних інвесторів [15].

Якщо цей ринок зросте, то в Україні повинна буде з'явиться певна кількість спеціалістів, які на високому професіональному рівні розбиратимуться у світовому ринку золота. Із стратегічної точки зору це було б корисним для України. Роль золота у світовій фінансовій архітектурі ще не визначена остаточно. Крім того, здійснення якісного аналізу світового ринку золота та прогнозування цін золота вимагає досить глибокого розуміння цілого ряду історичних та геополітичних питань. Мати певну мінімальну кількість справжніх вітчизняних експертів в цій сфері є необхідним для України. Таким чином, поживлення інвестиційно-тезавраційного попиту на золото зазвичай пов'язане з подіями і явищами міжнародного або місцевого характеру, які або загрожують знеціненню грошей власників, або несуть певну вигоду.

Зміни на світовому ринку золота, як за функціональними, так і за структурними параметрами зумовлюють потребу в поглиблених дослідженнях світового ринку золота, в тому числі і його складової – українського ринку золота.

На фоні обсягу золотих авуарів країн світу запас України – незначний. Так, станом на жовтень 2013 р. фізичний обсяг монетарного золота у міжнародних резервах країн світу становив близько 23,3 т. Серед 110 країн світу за питомою вагою золотих запасів у міжнародних резервах Україна посідає 52 місце та її питома вага у міжнародних резервах країн світу становить 0,06%. Серед країн членів ЧЕС Україна займає останні позиції. Наприклад, питома вага золотих запасів США у міжнародних резервах, наприклад, становить 26,5%, Німеччини – 11,2%, Франції – 9%, Італії – 8% [6, с. 35].

Обсяг резервів в золоті має відображати реалії міжнародного ринку цього активу в цілях мобілізації необхідних обсягів фінансових ресурсів без ризику істотних фінансових втрат від такої операції [4, с. 224] .

Прагнучи створити ринок дорогоцінних металів, Україна повинна врахувати існуючий досвід і традиції. Слід підкреслити, що всі ринки золота та інших

дорогоцінних металів, незалежно від їх місцезнаходження та типу операцій – це виключно приватні підприємства для яких характерно:

- В операціях на сучасних ринках дорогоцінних металів (у тому числі золота) бере участь лише приватна клієнтура, приватні особи, банки, установи через які здійснюють операції і державні органи, коли у них виникає потреба в поповненні чи зменшенні своїх запасів або здійсненні інтервенцій. Мається на увазі що не тільки міністерство фінансів, а й центральні банки інколи проводять операції не безпосередньо, а як клієнти уповноважених банків. Це дає змогу уникнути розголосу щодо напрямку та обсягів таких операцій, а відтак – і негативної реклами ринку (це, наприклад вдалося Резервному банку Австралії, який недавно продав на ринку значну частину своїх золотих запасів).

- Запроваджуючи відповідний режим функціонування ринку дорогоцінних металів державні органи (міністерства фінансів, центральні банки, а в окремих випадках – спеціальні державні органи) потім уже не втручаються в їх діяльність, хоча і здійснюють нагляд відповідно до цих правил. Ідеться про те, що офіційні органи не втручаються у процес ціноутворення поставок металу чи розрахунків. Але вони можуть встановлювати норми ліквідності або мінімальні вимоги щодо достатності капіталу для учасників ринку. В деяких країнах існує також «право першої руки» офіційних органів щодо придбання нововидобутого металу, а в країнах із контрольованими ринками офіційні органи стежать за дотриманням обмежень, які діють стосовно нерезидентів.

Як свідчить світовий досвід організації операцій із дорогоцінними металами, є різноманітні приклади і жорсткої державної регламентації, і повної лібералізації та дерегуляції таких операцій. Вибір принципів їх організації залежить від багатьох чинників політичного та економічного характеру. Але саме вони визначають передусім механізм проведення операцій та організаційну структуру ринків дорогоцінних металів. Зависокі податки та інші обмеження є «запрошенням» для громадян порушувати закон. Наприклад, високі внутрішні податки, тарифи або заборона імпорту взагалі призводять до контрабанди і, таким чином, підривають повагу до закону. Висока ставка податку є дискримінацією

золота у порівнянні з акціями, облигаціями тощо. Потреба та заходи по страхуванню (хеджуванню) від інфляції або конфіскації є відповіддю на дії щодо отримання інвестицій у вигляді золота, що передують вивезенню грошей за кордон.

Організація ринкового механізму первісного розподілу видобутих дорогоцінних металів та здійснення операцій купівлі продажу їх на вторинному ринку повинні базуватися на таких основних принципах:

1. Наявність державного регулювання та контролю за дотриманням встановлених правил, здійснення операцій купівлі-продажу дорогоцінних металів, які проводяться Міністерством фінансів України та Національним банком України.

2. Першочергове право уряду на придбання нововидобутого або просто металу, що пропонується на ринку, за рахунок коштів державного бюджету, але за єдиною для всіх ринковою ціною.

3. Обіг на ринку дорогоцінного металу лише у стандартизованій формі, тобто у зливках стандартної форми та якості. Це забезпечить гарантовану якість поставок металу, порівнянність цін та сумність ринку України зі світовими центрами торгівлі дорогоцінними металами.

4. Ринковий механізм визначення цін на дорогоцінні метали. Вони визначаються на основі співвідношення попиту та пропозиції без прямого адміністративного втручання органів державної влади.

5. Право Національного банку України на здійснення інтервенцій на ринку дорогоцінних металів з метою підтримки цін на бажаному рівні у випадках, коли відбувається їх спекулятивне коливання з внутрішніх причин.

6. Надання Національним банком України ліцензії торговцям монетарними металами (виходячи з критеріїв їх ліквідності та професійної придатності) та нагляд за торговцями дорогоцінними металами з метою забезпечення стабільності ринку.

7. Недержавний статус організаційної структури ринку дорогоцінних металів (що не включає певних прав Національного банку України щодо організаційних чи кадрових рішень такої структури).

8. Стимулювання надходження до країни дорогоцінних металів шляхом ліберальної податкової, митної та ліцензійної політики уряду та Національного банку України.

9. Забезпечення регіонального статусу ринку щодо країн Чорноморського економічного співробітництва, чого слід досягти й успішним розвитком операційної діяльності ринку, й відповідними дипломатичними та зовнішньоекономічними кроками української влади.

Створення в Україні національного та міжнародного регіонального ринку золота на вищезазначених принципах вимагає нового ліберального законодавства щодо операцій із золотом. У ньому повинно бути передбачено право на здійснення операцій і резидентами, і нерезидентами за вільними ринковими цінами, які не обкладаються податком на додану вартість або іншим спеціальним податком. Експорт та імпорт дорогоцінних металів (принаймні придбаних на ринку або таких, що ввозяться для продажу на цьому ринку) не повинні обмежуватися.

Оскільки запаси золота є вичерпними, уряди не в змозі з легкістю маніпулювати його ціною. Зберігання своїх заощаджень в золоті – це єдина можливість зберегти свої заощадження в непрості часи.

На думку світових та вітчизняних експертів, основними факторами, які впливатимуть на ринок дорогоцінних металів у майбутньому, будуть економічні, а саме (грошово-кредитна політика найбільших держав, темпи інфляції, обсяги видобутку, високий попит з боку найбільшої і найчисельнішої держави світу Китаю, та інших міжнародних інвесторів, ціна на енергоресурси) та політичні фактори (розв'язання ядерних проблем з КНДР та Іраном, військових дій у Іраку).

На основі проведеного аналізу, проблеми формування ринку золота в Україні та, відповідно, входження України в світовий ринок золота, можна сформулювати як:

1. Відсутність золотодобувної промисловості і власного виробництва банківських металів;

2. Незначний золотий запас України (17,6 тонн) для інтервенцій чи продажу його на національному ринку дорогоцінних металів;

3. Законодавче обмеження ввезення в Україну банківських металів, отриманих в результаті переробки за межами митної території України брухту та відходів дорогоцінних металів. Так, ввезення в Україну банківських металів юридичними особами резидентами (крім уповноважених банків) і нерезидентами не дозволяється. Ця вимога закріплена у пункті 1.9 глави 1 розділу III «Правил надання фізичним і юридичним особам резидентам (крім уповноважених банків України) і нерезидентам індивідуальних ліцензій та спеціальних дозволів на переміщення валюти України, іноземної валюти, платіжних документів (іменних, дорожніх чеків), банківських металів через митний кордон України» [12, с. 52] .

Вчені припускають, що світовим Центробанкам незабаром прийдеться повернутися до золотої резервної системи.

У даний момент доларові резерви схожі прямо на гарячу картоплю з приказки. Нікому вони не потрібні, але ніхто не може дозволити собі від них позбутися. Кращий спосіб продемонструвати це – глянути на Центробанки Азії: ЦБ Китаю, Японії, Індії. Вони купуються в доларах, і вони знають, що долар падає, і буде продовжувати падати. Вони також знають, що:

1) Якщо вони просто будуть тримати їх, їхня вартість буде зменшуватися згодом;

2) Якщо вони продадуть їх, їхня вартість зменшиться ще швидше;

3) Якщо вони куплять більше, щоб підтримати долар і свої засновані на доларі доходи (здебільшого ілюзорні), то вони лише відстрочать неминуче, і потім зштовхнуться з ще більшою проблемою.

Не може бути аргументу більше, ніж цей для того, щоб повернутися до системи, де золото тримається в резерві замість декретних грошей – чи облігацій інших країн (урядових і інших).

Залишити ж існуючу систему резервів – не варіант. Чим більше часу країни продовжують скуповувати долари, щоб занизити свою валюту і врятувати доларову систему від кризи, тим більше проблема. Всі учасники відмінно розуміють, що чи рано пізно ми пройдемо крапку повернення. Лише обмін доларових резервів на золоті може врятувати всі країни, що доторкнулися до доларів. От чому:

- По тій же самій причині, по якій зараз Азія не може продати долари (вартість їхніх резервів надзвичайно зменшиться, і понесуть величезні втрати), вони, можливо, почнуть купувати золото за свої ж долари. Якщо вони обмінюють долари на інші валюти чи виробничі потужності, їхні долари раз за разом будуть коштувати усе менше і менше, а всі реальні активи почнуть рости в ціні, поки долар не засмокче усі валюти в діру девальвації.

- Те ж відбудеться й у випадку золота. Але з однією вирішальним відмінністю. Якщо вони куплять золото за долари, то так, вартість долара буде падати, але зростаюча ціна золота більш ніж компенсує цю втрату. Чому? Тому що «ефективність» золота, яке вони скуплять, не залежить від ефективності ні однієї з економік, де можуть знаходитися й інші реальні активи (ці реальні активи – об'єкт диверсифікованості наших резервів).

- Кожен витрачений долар купує усе менше і менше, а кожна додаткова тонна золота усі дорожчає і дорожчає. У міру того, як продовжується цей процес, ми приходимо до крапки рівноваги. Поки долар падає під впливом продажів декретних грошей, ціна на золото буде прагнути вгору. І один раз доларова ціна на золото (і будь-яка валютна ціна) стане не більш ніж фікцією.

Дійсна вартість полягає в золоті, а не в доларі. Замість спостереження за ціною золото почнеться спостереження за цінами на декретні гроші, і раз за разом буде виявлятися, що їхня вартість у порівнянні з їх об'єктивно нульовою вартістю занадто висока. І неважливо, як на це дивитися.

У міру того, як усі Центробанки скуповують золото за допомогою своїх зайвих доларів, ціна на золото зросте по експоненті, вони відкриють для себе актив, що довів свою вартість, причому не утратив своєї вартості протягом всієї

історії людства. Декретні ж гроші, навпроти, зараз доводять свою повну марність і ненадійність. Так чи інакше, золото стане резервним активом номер один.

Висновки

Ринок дорогоцінних металів в Україні в сучасному стані сформований тільки як банківський ринок купівлі-продажу золота і срібла, та в незначних обсягах платини і паладію. Банківська система України в наростаючих обсягах імпортує банківське золото в стандартних злитках для перепродажу фізичним особам (10 – 15 тонн на рік).

Аналіз кон'юнктури світового ринку золота дозволив виявити сучасні тенденції в попиті та пропозиції дорогоцінного металу. Попит залежить від рівня розвитку промисловості, потреби в поповненні золотовалютних державних резервів, спекулятивних тенденцій і в цілому має тенденцію до стійкого росту.

В структурі попиту проявилися наступні зміни:

- скоротилися закупівлі золота державами в зв'язку з припиненням його тезаврації через структурні зміни в економіці;
- різко зросла активність приватних інвесторів, ініційована нестабільною політичною й економічною ситуацією у ведучих країнах-продуцентах.

За аналізом західних золотих маркет-мейкерів, український ринок банківських металів – найперспективніший з-поміж ринків країн СНД. За кілька років Україна цілком може стати регіональним центром міжнародної торгівлі дорогоцінними металами, оскільки світовий досвід свідчить, що ні наявність природних ресурсів, ні високий рівень видобувної промисловості не є обов'язковими умовами активного розвитку ринку дорогоцінних металів (вдалим

прикладом слугують Велика Британія й Швейцарія). Тому сьогодні концепція розвитку ринку банківських металів України полягає у грамотній організації ліберальних правил торгівлі, що стимулюють обіг на вторинному ринку імпортованих у країну металів

На основі проведеного в курсовій роботі аналізу, проблеми формування ринку дорогоцінних металів в Україні можна сформулювати як:

1. Відсутність золотодобувної промисловості і власного виробництва банківських металів;

2. Незначний золотий запас України (15,9 тонн) для інтервенцій чи продажу його на національному ринку дорогоцінних металів;

3. Законодавче обмеження ввезення в Україну банківських металів, отриманих в результаті переробки за межами митної території України брухту та відходів дорогоцінних металів. Так, ввезення в Україну банківських металів юридичними особами – резидентами (крім уповноважених банків) і нерезидентами не дозволяється. Ця вимога закріплена у пункті 1.9 глави 1 розділу III «Правил надання фізичним і юридичним особам – резидентам (крім уповноважених банків України) і нерезидентам індивідуальних ліцензій та спеціальних дозволів на переміщення валюти України, іноземної валюти, платіжних документів (іменних, дорожніх чеків), банківських металів через митний кордон України».

Виключне право уповноважених банків на ввезення в Україну банківських металів пов'язане з тим, що така операція підпадає під дію Декрету Кабінету Міністрів України від 19.02.1993 р. N 15-93 «Про систему валютного регулювання і валютного контролю». Згідно зі статтею 1 Декрету банківські метали є валютними цінностями, а операції, пов'язані з ввезенням на територію України валютних цінностей, є відповідно валютними операціями.

4. Наявність законодавчих обмежень по переміщенню дорогоцінних металів фізичними особами через митний кордон України.

За дохідністю золото є третім фінансовим інструментом українців. Золото поступається лише інвестиціям у нерухомість та цінні папери. Поряд з валютами

та іншими дорогоцінними металами інвестори розглядають його як альтернативний і надійний засіб заощадження. Воно не потребує, на відміну від паперових грошей, зовнішньої державної гарантії, має незмінний попит на ринку і характеризується стабільно високою ціною, яка за прогнозами аналітиків, і надалі зростатиме. Саме цьому дорогоцінному металу віддають перевагу уряди країн під час формування державних резервів. Золоту притаманні високоліквідні властивості, що дають змогу інвесторам не лише вигідно вкладати та зберігати свої заощадження, а й істотно примножувати їх навіть під час економічних криз. Вітчизняні банкіри впевнені у кращих перспективах цього ринку в Україні. Динаміка цін на золото в Україні цілковито повторює зміну цін на світових ринках, а світові ціни на золото найближчими роками зростатимуть. Цьому зростанню можуть покласти край хіба що такі малоймовірні події, як припинення воєн, здешевлення енергоносіїв та ревальвація долара.

Формування і ефективне управління золотовалютними резервами є важливим завданням, поставленим перед НБУ. В теперішніх умовах, коли світові експерти час від часу лякають своїми прогнозами на рахунок можливого повторення світової кризи, і не важливо, фінансової чи економічної, населення України різко реагує, скуповуючи іноземну валюту. Це спричиняє додатковий тиск на національну валюту, що здатне обвалити її курс по відношенню до іноземних валют, або і взагалі знецінити. Крім того, негативне сальдо платіжного балансу і орієнтація економіки на експорт сировини, а не готової продукції, спричиняє вплив іноземної валюти з України.

Таким чином, для вирівнювання ситуації, необхідним стає пошук інших шляхів накопичення золотовалютних резервів, наприклад, видобуток власного золота, або здійснення на державному рівні інвестування у будівництво нових підприємств, які почнуть задовольняти потреби внутрішніх споживачів і зможуть вийти на світовий ринок. Це повинно покращити ситуацію і підняти рівень життя країни!

Список використаних джерел

1. Козюк В. В., Березюк Р. М., Шиманська О. П. Мікроекономіка : навч. посіб.– Тернопіль: Економічна думка ТНЕУ, 2011.– 497 с.
2. Мельник В.В. Міжнародна інвестиційна діяльність: Навч.посібник / В.В. Мельник. В.В. Козюк. – Тернопіль: Карт-бланш, 2010. – 249 с.
3. Борисов С.М. Світовий ринок золота : Новий етап розвитку // Гроші і кредит. – 2009. – №8. – С. 32 – 41.
4. Борисов С.М. Золото в современном мире. – М., 2009. – 248 с.
5. Вартанян В.М., Гавва В.М., Турко Д.О. Дослідження розвитку українського ринку ювелірної продукції. // Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі. – 2008. – №3(3). – С. 108–117.
6. Варфоломеев С. Ринок інвестицій в золото для українських інвесторів: Аналітичний огляд. – К., 2003. – 41 с.
7. Кулиняк І. Я. Інвестиційна діяльність в Україні на ринку золота. // Вісник Національного університету «Львівська політехніка»: менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. – 2007. – № 605. – С. 156–162.
8. Медведкіна Е.А., Нестеренко Є.М. Світовий ринок золота в умовах розвитку глобальної фінансової системи. // Економічний простір. – 2008. – №12(1). – С. 5–14.

9. Михальський В.В. Про фінансові та товарні аспекти ринку золота як один із чинників зростання економіки // Фінанси України : журнал. – 2010. – № 4. – С. 95–105.

10. Святненко А. Золоті інвестиції. Коштовні метали торік стали третім за дохідністю фінансовим інструментом для українців // Дзеркало тижня. – 2007. – № 7 (636). – С.7–13.

11. Слісарук С. Дорогоцінна перспектива / С. Слісарук // Експерт. – 2012. – № 14. – С. 50–56.

12. Яременко С., Юрчук Г., Ринок банківських металів – новий сегмент фінансового ринку України. // Вісник Національного банку України. –2012. – №1. С. 36–39.

13. Яригіна А. Світовий ринок золота. – М.: Інститут Фінансових Досліджень. – 2011. – № 2. С. 16–23 .

14. Декілька хибних думок щодо золота: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://news.finance.ua/ua/~2/0/all/2011/11/25/260253> .

15. Заячківська О. В. , Дудін С.А. Особливості функціонування ринку золота на сучасному етапі: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/prvse/2010_1/3.pdf .

16. Затаєний дракон: огляд ринку золотих зливків за 2012 рік: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ua.prostobank.ua/finansoviy_gid/investitsiyi/statti/zataeniy_drakon_oglyad_rinku_zolotih_zlivkiv_za_2012_rik .

17. Золото буде дорожати : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.com.ua/2012/01/16/526290> .

18. Ковалишин Г.В. Золото – індикатор настроїв: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ifs.ru .

19. Нацбанк збільшив «золоті» запаси на 25% : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://real-economy.com.ua/news/31526.html> .

20. Особливості міжнародної інвестиційної діяльності на ринках золота : [Електронний ресурс] . – Режим доступу:

<http://blog.liga.net/user/babenko/article/3719.aspx>.

21. Офіційний сайт НБУ. Статистика. Показники банків України: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>.

22. Росія стала найбільшим покупцем золота : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://real-economy.com.ua/news/33807.html> .

23. Українська біржа дорогоцінних металів : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.gold9999.com.ua/info> .